

אור דניאל

פרשת וישלח תשפ"א

י"ל ע"י

מכון 'חקי חיים'

ע"ש הרה"ג

ר' יהודה ישכר מרמלשטיין זצ"ל
מבטאר-טש

בראשות

הרב אלימלך שטרן שליט"א

עלון שבועי תורני

לע"נ הרה"ג ר' אברהם דניאל ב"ר משה שטרן זצ"ל

קטונתי מכל החסדים

תשפיע עלי השפעות טובות, אני יזכה להיות 'ושבתי בבית ה', יזכה לשבת בבית המדרש לעסוק בתורה, כי אם יש לאדם ח"ו ייסורים אינו מסוגל להתעמק ולעסוק בתורה כמו שצריך, וגם אני יזכה ל'אורך ימים', כי הייסורים מקצרים ימיו של אדם ח"ו, אבל כשיש לאדם הרחבת הדעת זוכה לאריכות ימים ושנים.

משוך חסדך לידועך

וכך גם אפשר לפרש מה שאומרים בזמר 'כל מקדש שביעי', 'משוך חסדך לידועך א-ל קנא ונוקם', שהקב"ה משפיע חסדים הרי זה בבחי' 'קנא ונוקם' שזה העונש הגדול לאוהבי ה' שהם מתביישים בעצמם בשביל החסדים שהקב"ה משפיע עליהם.

התעוררי משנתכי

וכך מביא בספר 'מסילת ישרים', שלכן 'נכוננו ללצים שפטים', מפני שכדי להעיר אותם שיחזרו בתשובה צריכים לקבל ייסורים ח"ו, מפני שהם עושים ליצנות מכל דבר טוב, וגם שמושפע אליהם חסדים ורחמים, אין הם שמים לב שזה בא להעיר אותם מהשינה שהם נמצאים בה, לכן אין ברירה אלא שיקבלו 'שפטים' שזה מעיר כל אחד ואחד אפילו את הליצנים שלא רוצים לקבל תוכחה.

והיה ה' לי לאלוקים

וכך גם אמר יעקב אבינו לאחר שנגלה אליו הקב"ה בחלום והבטיח לו 'והנה אנוכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך וגו'', התפלל יעקב ואמר 'אם יהיה אלוהים עמדי ושמרני בדרך הזה... והיה ה' לי לאלהים', כידוע ששם הווי"ה ב"ה רומז למדת החסד, ושם אלוקים רומז למדת הדין, וכך אמר 'והיה ה', כלומר מדת החסד, 'לי לאלוקים' אצלי הרי זה בבחי' של דין, החסדים שהקב"ה עושה עמי, זה כמו עונש הכי גדול בשבילי.

ואני קרבת אלוקים לי טוב

וכך אמר יעקב אבינו 'קטונתי מכל החסדים', שכל החסדים והשפעות הטובות שאתה נותן לי הרם רק מביאים אותי להרגיש שאני קטן ואני צריך יותר ויותר להתקרב אליך, כי הברש ודם לא יכול לעולם להחזיר להקב"ה כגמולו הטוב עמנו, אלא המעט שאפשר לעשות זה להתקרב אליו ע"י תורה ומצוות שהם מקרבים את האדם אל הקב"ה. ויהי רצון שזוכה שתמיד יושפע עלינו טוב וחסד כל הימים.

'וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום... ויאמר יעקב אלוהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ה' האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך. קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לפני מחנות'

לפנים משורת הדין

יעקב אבינו חשב בעצמו שמצד מעשיו הטובים לא מגיע לו שהקב"ה יעשה עמו חסדים וניסים, אלא הקב"ה מתנהג עמו לפנים משורת הדין, וזה מה שאמר 'קטונתי מכל החסדים ומכל האמת כמו אדם שמלביש בגד שגדול עליו, והוא מרגיש בתוכו 'קטן', כך החסד הגדול שעשה עמו הקב"ה הם הרבה יותר ממידותיו, כלומר לצד הענווה הגדולה של יעקב הרי הוא כביכול קטן לקבל את החסדים הגדולים.

להתחזק יותר בתורה ועבודה

אחד מההבדלים הגדולים בין מי שעובד את ה' באמת לבין מי שלא זכה עדיין לכך הוא, כאשר הקב"ה משפיע על האדם שפע של בריאות ועשירות וכבוד, שאצל העובד ה' באמת רואה את זה כמסר מן השמים, ואומר לעצמו, הקב"ה משפיע עלי כל טוב אני ממש מתבייש ממנו, וזה גורם לו להתחזק יותר ויותר בתורה ועבודת ה', ולא כמו אחרים שמרגישים 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' וחלילה זה גורם להם להתרחק מעבודת ה'.

מקבל על עצמו מכאן ולהבא

וכך מפרש בעל ה'צמח-צדיק' ז"ל את הפסוק בתהילים, 'אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבתי בבית ה' לאורך ימים', שיש שתי דרכים שהקב"ה מעניש את האדם, ע"י עונש שהאדם ח"ו מתייסר בממון או ח"ו בגופו, וכך הוא מתעורר לחזור בתשובה לפני אביו שבשמים ומקבל על עצמו מכאן ולהבא ללכת בדרכים טובים וישרים. אבל יש אופן שני, שהקב"ה משפיע על האדם כל טוב בבריאות ובעושר וכדו', ואדם הנבון מתבונן וחושב לעצמו, האם מגיע לי כזה שפע? וכך הוא חוזר בתשובה והולך בדרך הישר.

אך טוב וחסד ירדפוני

וזה מה שאמר דוד המלך ע"ה, 'אך טוב וחסד ירדפוני', כאשר אתה ח"ו רוצה לרדוף אותי- להעניש אותי, בכדי שאני יתעורר לחזור בתשובה שלימה לפניך, תרדוף אותי ע"י שתתן לי טוב וחסד, וכך אני יתבייש בעצמי ויתעורר להתקרב אליך, וכאשר

אור החינוך

פרק א'

וכל תלמיד יהיה חשוב בעיניך

בן אהוב להורים שלי, תלמיד חשוב למורים שלי, אבל אני חשוב שאני לעולם לא יוכל להגשים את השאיפות שלי, לכן אני מתנהג כך.

מורה הוראה בישראל

והחשוב הוא, שכאשר אומרים לחניך שמעריכים אותו, להגיד את זה מעומק הלב ולא מהשפה ולחוץ, שאז הוא מרגיש את זה, כי האמת שאין אנו יודעים את עתידו של כל חניך וחניך, הרבה מגדולי ישראל, לא היה נראה עליהם בזמן הילדות ואפי' הבחורות, כמעט אין מחנך שלא יספר על תלמיד שהיו מיואשים ממנו, ולבסוף תפס את עצמו וזינק כלפי מעלה והגיע להיות מורה הוראה בישראל.

מאירים את העולם

סיפר לי מחנך שהתמודד עם תלמיד שהיה מאוד מפריע לו במהלך השיעורים, היה גם שואל שאלות שלא היה קשור ללימודים, והרב היה עסוק באמצע סוגיה קשה ולא התייחס לתלמיד שמפריע לו, לפתע צעק התלמיד לעברו, האם אני פלורסנט? (כלומר האם אני לא ראוי להתייחסות, כמו הפלורסנט שנמצא בתקרה), מיד תפס את עצמו המחנך ואמר, 'בוודאי אתה פלורסנט', מאיר וזורח כמו הפלורסנט, אתה תאיר את העולם בתורה ומעשים טובים, ומאז התלמיד התחיל לשנות את דרכו, אבל זה לא היה דיבורים מהשפה ולחוץ, אלא המחנך התכוון באמת למה שאמר.

הערכה וכבוד לתלמיד

סיכום הדברים: תפקיד המחנכים וכן ההורים הוא להתייחס בהערכה ובכבוד לכל בן ולכל תלמיד בכל מצב שהוא, גם במחשבה וגם בדיבור, ובכל הדרכים שנשתמש בחינוך, יהיו אך ורק מתוך אהבה ורצון אמיתי לטובתו של החניך, ובסעייתא דשמיא נזכה לרוות נחת מכל בנינו ומכל תלמידינו, שזה השאיפה של כל הורה ומחנך.

אחד מהתמודדות הקשים שקיים אצל כל מי שעוסק בחינוך, וכן בין הורים וילדים, זה כאשר החניך מאכזב, אם בכתה בין התלמידים אינו משתתף בלימודים במקרה הטוב, או שיושב בכתה ומפריע למהלך השיעור, מרגיז גם את המחנך ופעמים מפריע לחברים שלו שיושבים בכתה ומעוניינים להקשיב, והוא מוציא אותם מהריכוז. וכן בין הקשר הורים וילדים, יש לפעמים שהבן מוציא את ההורים משלוותם, מאכזב אותם מהנחת שהם ציפו וכו' וכו', רק תלונות נשמעים על הילד גם מהמורים ואפילו לפעמים מהשכנים.

פג תוקף ההשפעה

גם ההורים וגם המחנכים אינם יודעים מה לעשות, מנסים ללכת עם הילד לפעמים ביד קשה, בעונשים וכדו', ולפעמים מנסים ללכת בכיוון ההפוך שיגרום לחניך לשפר את דרכיו, ע"י הבטחות גדולות שאם הוא ישנה את דרכו הלא טובה יזכה לדברים שהוא מאוד רוצה, וגם כאן בדרך כלל מצפה להורים ולמחנכים אכזבות גדולות, כל הדרכים הם כמו אקמול שמשפיע זמן קצר ביותר, ולאחר שפג תוקף ההשפעה מיד חוזרים להתחלה הקשה.

לשנות את המחשבה

האמת היא שאין תרופה פלאית, ההתמודדות לא קלה היא, צריך הרבה תפילות וסייעתא דשמיא גדולה בכדי שהילד ישנה את דרכו. אבל.... העבודה הקשה והחשובה ביותר של ההורים והמחנכים במצב כזה, לשנות את המחשבה וההסתכלות על התלמיד, גם בזמנים הקשים שלו.

חלק אלוקי ממעל

להתבונן בילד ולדעת שיש כאן נשמה יהודית חלק אלוקי ממעל, דווקא בזמן שהילד עושה שטויות שמוציא אותנו מדעתנו, אנו בסייעתא דשמיא לא נאבד את דעתנו, להבין ולהשכיל שלא טוב לילד, דווקא בזמן שהוא מתנהג לא כראוי.

בן אהוב להורים תלמיד אהוב למורים

חשוב מאוד להראות לחניך שאנו מעריכים אותו בכל מצב ובכל זמן, ואפילו שלפעמים צריך להשתמש בדרכים שלא כ"כ נעימים לחניך, להסביר לו שכל המטרה זה אך ורק לטובתו, ולהגיד לו שעוד יבוא זמן שהוא יגיד לנו 'תודה רבה' גדולה על זה שאנו חינכנו אותו, ואפילו שהחניך יראה פנים זועפות, ויאמר 'אני לא מעוניין לשפר את מצבי', כך אני רוצה להיות, ולפעמים החניך ממש משכנע את המחנכים וההורים שזה באמת שאיפתו ללכת בדרכים ח"ו לא טובות, 'לא להאמין לו' ולדעת שהמילים שהוא אומר הם רק תחליף למילים האמתיות שהוא מתבייש לומר (ולפעמים הוא אפילו לא מודע שזה כ"כ מציק לו), 'אני מרגיש ייאוש, אני מקנא בחברים שלי שהם מתנהגים כראוי וכולם מעריכים אותם, כואב לי מאוד שאני לא כמוהם, אני רוצה להיות

נדבת

הרב ישראל שטרן שליטי"א

מייסד ויו"ר ארגון ינחנני

לרגל הולדת הבן

יהי רצון שיזכו ההורים החשובים לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ולהכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו, ויזכה לרוב נחת ממנו ומכל יו"ח

לתגובות והערות ולקבלת העלון בדוא"ל

alonordaniel@gmail.com